

KEN WSOY FOLLETT

PÄIVIEN PIIRI

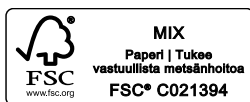
SUOMENTANEET HILKKA PEKKANEN JA TUUKKA PEKKANEN

Ken Follett PÄIVIEN PIIRI

SUOMENTANEET HILKKA PEKKANEN JA TUUKKA PEKKANEN

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
HELSINKI

Ensimmäinen painos

Englanninkielinen alkuteos

Circle of Days

Copyright © Ken Follett 2025

Suomenkielinen laitos © Hilikka Pekkanen, Tuukka Pekkanen ja WSOY 2025

Kartta © Daren Cook

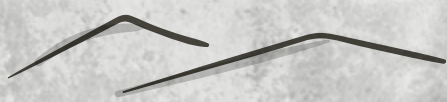
Werner Söderström Osakeyhtiö

Lönnrotinkatu 18 A, 00120 Helsinki

ISBN 978-951-0-51669-0

Painettu EU:ssa

Tuoteturvallisuuteen liittyvät tiedustelut: tuotevastuu@wsoy.fi

Luoteiskukkulat

POHJOISJOKI

Suuri tasanko

Ikitammi

Aukea

Länsimetsä

Itä metsä

Peltokylä

ETELÄJOKI

Kivilaakso

Jyrkäne

Pohjoiskukkulat

Liuskekukkula

Talokukkula

Piikivilouhokset

ITÄJOKI

Kiven kuljetusreitti

Ylävirta

Joenumutka

Monumentti

Kertomus alkaa suunnilleen
2500 vuotta ennen
ajanlaskun alkua.

1

SEFT KULKEA RAAHUSTI suuren tasangon poikki selässään punottu kori, jossa oli piikiviä myytäväksi. Mukanaan hänellä oli isänsä ja kaksi vanhempaa veljeä. Hän vihasi kaikkia kolmea. Tasanko ulottui joka puolella niin kauas kuin silmä kantoi. Kesänvihreää ruohikkoa täplittivät keltaiset leinikit ja puna-apilat, jotka sekoittuivat kauempana oranssin- ja vihreänsekaiseksi hämyksi. Tasangolla laidunsivat tyytyväisinä suuret karja- ja lammasmaat, paljon suuremmat kuin hän pystyi laskemaan. Polkua ei ollut, mutta he tunsivat tien ja pystyivät kulkemaan koko matkan pitkän kesäpäivän aikana niin nopeasti, että aikaa jäi perille tulon jälkeen vielä ylikin.

Aurinko paistoi kuumasti Seftin päähän. Maasto oli enimmäkseen tasaista, mutta loivat ylä- ja alamäet eivät tuntuneet erityisen loivilta, kun kannettavana oli painava taakka. Seftin isä Cog käveli koko ajan maaston muodoista riippumatta samaa vauhtia. »Mitä pikemmin pääsemme perille, sitä pikemmin saamme levätä», hänellä oli tapana sanoa. Tämä typerä itsestäänselvyys ärsytti Seftiä. Piikivi oli kaikista kiviaineksista kovinta, ja Seftin isän sydän oli piikivenkova. Harmaatukkainen ja harmaakasvoinen isä ei ollut kovin kookas, mutta hän oli hyvin vahva, ja jos pojat eivät olleet hänelle mieleen, hän rankaisi heitä kivikovilla nyrkeillään.

Kaikki, missä oli leikkaamiseen käytettävä terä, oli valmistettu piikivestä, kirveistä nuolenpäihin ja veitsiin. Kaikki tarvitsivat piikiveä, jota voitiin vaihtaa mihin tahansa tarpeelliseen, ruokaan tai vaatteisiin tai kotieläimiin. Jotkut varastoivat piikiviä, koska tiesivät, että ne olisivat aina arvokkaita eivätkä pilaantuisi säilytettäessä.

Seft odotti kovasti, että saisi tavata Neenin. Hän oli ajatellut tyttöä joka päivä kevätrituaalin jälkeen. He olivat tavanneet hänen viimeisenä iltanaan siellä ja istuneet juttelemassa yömyöhään. Neen oli ollut niin

lämmin ja ystävällinen, että Seft uskoi tytön varmasti pitävän hänestä. Raataessaan juhlan jälkeisinä viikkoina louhoksella hän oli usein loih-
tinut tytön kasvot eteensä. Hänen päiväunessaan Neen hymyili aina ja
kumartui sanomaan hänelle jotain mukavaa. Tyttö näytti ihastuttavalta
hymyillessään.

Kun he olivat eronneet, Neen oli antanut suukon hyvästiksi.

Seft ei ollut tavannut kovin monta tyttöä, koska teki kaiket päivät
työtä maahan kaivetussa kuopassa, mutta ne, jotka hän oli tavannut,
eivät olleet koskaan vaikuttaneet häneen sillä lailla.

Veljet olivat nähneet Seftin Neenin kanssa ja arvanneet, että hän oli
ihastunut tyttöön. Heidän kävellessään he kiusasivat veljeään törkeillä
huomautuksilla. Olf, joka oli isokokoinen ja typerä, sanoi: »Meinaatkos
tällä kertaa pökkiä tyttöä, Seft?» Ja Cam, joka aina säästi Olfia, työnteli
lantiotaan eteenpäin kuin naidessa, ja molempia nauratti niin, että he
kuulostivat ihan puussa käkättäviltä variksilta. Veljet luulivat olevansa
hyvinkin nokkelia. He jatkoivat samaan tyyliin vähän aikaa, mutta eivät
jaksaneet keksiä uusia nälväisyjä pitkään. Heillä ei ollut mielikuvitusta.

Veljet kantoivat koreja käsivarsillaan, olkapäillään tai pään päällä,
mutta Seft oli keksinyt kiinnittää korinsa selkäpuolelle nahkasuikaleilla.
Kori oli vaikea nostaa selkään ja riisua, mutta kun se oli paikallaan, se
tuntui mukavalta. Veljet olivat tehneet siitä pilaa ja haukkuneet häntä
heikoksi, mutta siihen hän oli tottunut. Hän oli perheen nuorimmainen ja
älykkäin, ja veljiä harmitti hänen nokkeluutensa. Isä ei koskaan puuttunut
heidän väleihinsä, vaan tuntui nauttivan siitä, että pojat riitelivät ja tap-
peliivat. Kun Seftiä kiusattiin, Cog kehotti häntä kasvamaan kovemmaksi.

Matkan edetessä Seft alkoi kantolaitteestaan huolimatta tuntea
korinsa painon. Toiset eivät näyttäneet yhtä väsyneiltä kuin hän. Se oli
outoa, sillä hän oli yhtä vahva kuin hekin. Nyt hän huomasi kuitenkin,
että hiki virtasi.

Kun päivä oli auringon mukaan puolessa, Cog ilmoitti, että oli aika
levätä, ja he pysähtyivät jalavan juurelle laskemaan korinsa maahan. He
joivat ahneesti kukin omasta korkillisesta vesiruukustaan, jota kantoi-
vat nahkahihnassa. Suurta tasankoa rajoittivat joet pohjoisessa, idässä
ja etelässä, mutta itse tasangolla ei ollut paljon puroja eikä lampia, ja
monet niistäkin kuivuivat kesällä. Viisaat matkalaiset kantoivat vettä
mukanaan.

Cog jakoi kylmiä sianlihaviipaleita, ja kaikki söivät. Sitten Seft kävi makuulle selälleen ja katseli ylös puun lehvästöön nauttien hiljaisesta hetkestä.

Liiankin pian Cog ilmoitti, että oli jatkettava matkaa. Seft kääntyi ottamaan koriaan, mutta jäi sitten tuijottamaan sitä epäröiden. Maan-alaisista esiintymistä louhitut piikivenmurikat olivat syvän- ja kiiltävän-mustia, ja niissä oli pehmeä valkoinen pinta. Kun niitä löi kivellä, ne lohkisivat liuskeina, ja sillä tavoin niitä saattoi muotoilla. Seftin korissa olevat kivet oli isä iskenyt osittain karkeaan muotoon, niin että niistä voi tehdä veitsiä, kirveenteriä, kaapimia, lävistimiä ja muita työkaluja. Osittain lohkottuja kiviä oli hiukan kevyempi kantaa. Ne olivat myös arvokkaampia piikiven työstämiseen erikoistuneille lohkojille, jotka antoivat niille lopullisen muodon.

Seftin korissa näytti olevan enemmän kiviä kuin aamulla liikkeelle lähdetessä. Oliko se pelkkää mielikuvitusta? Ei, kyllä hän oli varma siitä. Hän katsoi veljiään.

Olf virnisteli ja Cam tirsui.

Seft käsitti, mitä oli tapahtunut. Heidän kävellessään toiset olivat ottaneet kivenmurikoita omista koreistaan ja lisänneet ne salaa hänen koriinsa. Nyt hän muisti, että veljet olivat tulleet aivan hänen taakseen laukomaan karkeita vitsejä hänen romanssistaan. Se oli estänyt häntä huomaamasta, mitä veljet todellisuudessa touhusivat.

Ei ihme, että aamun kävelyurakka oli uuvuttanut hänet.

Hän osoitti veljiään. »Te kaksi...» hän ärähti.

Veljet räjähtivät nauruun. Cog nauroi myös; hän oli selvästikin perillä pilasta.

»Senkin siat», Seft sanoi katkerasti.

Cam sanoi: »Sehän oli vain pilaa!»

»Hyvin hauskaa.» Seft kääntyi isänsä puoleen. »Miksi et estänyt heitä?»

»Älä valita», isä sanoi. »Kasva kovemmaksi.»

Olf sanoi: »Nyt sinun pitää kantaa ne lopunkin matkaa, koska menit lankaan.»

»Niinkö luulet?» Seft kumartui kaatamaan piikivenpaloja koristaan maahan, kunnes hänellä oli taas suunnilleen alkuperäinen taakkansa.

Olf sanoi: »Minä en aio kerätä niitä maasta.»

Cam sanoi: »En minäkään.»

Seft otti korinsa, joka nyt oli kevyempi, ja heilautti sen selkäänsä. Sitten hän lähti kävelemään.

Hän kuuli Olfin sanovan: »Tule takaisin.»

Seft ei ollut kuulevinaan.

»Hyvä on, minä tulen hakemaan.»

Seft kääntyi ja lähti kävelemään takaperin. Olf marssi häntä kohti.

Vuotta aikaisemmin Seft olisi antanut periksi ja tehnyt niin kuin Olf käski. Sen jälkeen hän oli kuitenkin kasvanut ja vahvistunut. Kyllä hän edelleen pelkäsi Olfia, mutta nyt hän ei suostunut antamaan periksi pelolle. Hän ojensi käden olkansa yli ja otti koristaan piikiven. »Haluatko kannettavaksi lisää kiviä?» hän kysyi.

Olf karjaisi kiukkuisesti ja pinkaisi juoksuun.

Seft heitti piikiven. Hänellä oli kaiken päivää kaivamaan tottuneen nuorukaisen vahvat käsivarret, ja heitto oli kova.

Kivi osui Olfin jalkaan polven yläpuolelle. Veli ulvahti kivusta, nilkutti vielä kaksi askelta ja kaatui sitten maahan.

Seft sanoi: »Seuraava osuu päähäsi, senkin tolo.» Hän kääntyi sanomaan isälleen: »No, olinko tarpeeksi kova?»

»Nyt riittää tämä hölynpöly», Cog sanoi. »Olf ja Cam, ottakaa taakkanne ja lähtekää matkaan.»

Cam sanoi: »Entä nämä kivet, jotka Seft jätti maahan?»

»Kerää ne, typerys.»

Olf kompuroi pystyyn. Selvästikään jalka ei ollut vahingoittunut vakavasti, ylpeys vain oli saanut kolhun. Hän ja Cam keräsivät piikivet koreihinsa. Sitten he seurasivat Seftiä ja Cogia. Olf ontui.

Cam tavoitti Seftin. »Sitä sinun ei olisi pitänyt tehdä», hän sanoi.

»Sehän oli vain pilaa», Seft sanoi.

Cam jättäytyi jälkeen.

Seft jatkoi matkaa. Hänen sydämensä jyskytti, sillä hän oli pelännyt. Silti hän oli selviytynyt tilanteesta – toistaiseksi.

Kevätrituaalin jälkeisinä päivinä hän oli päättänyt jättää perheensä heti tilaisuuden tullen, mutta ei ollut vielä keksinyt, kuinka voisi ansaita elatuksensa yksin. Kiven louhiminen oli aina ryhmätyötä; kukaan ei voinut tehdä sitä yksin. Hänen oli laadittava suunnitelma tulevaisuuden varalle. Olisi liian nöyryyttävää joutua palaamaan perheen luo

lannistuneena ja nälkäisenä rukoilemaan, että saisi palata entiseen tehtäväänsä.

Hän tiesi varmasti ainoastaan sen, että halusi Neenin olevan osa suunnitelmaansa.

Monumenttia ympäröi korkea maavalli. Sisään astuttiin kehässä olevasta aukosta, joka avautui koilliseen. Jonkin matkan päässä oli papittarille kuuluva talorykelmä. Kukaan ei mennyt sisään Monumenttiin vielä sinä päivänä. Keskikesän rituaali oli seuraavana päivänä.

Ihmiset tulivat Monumentille neljännesvuosittaisiin seremonioihin mutta toivat usein mukanaan kauppatavaraa, koska niin suuren ihmisjoukon kokoontuminen yhteen sekä läheltä että kaukaa oli samalla mainio tilaisuus kaupankäyntiin. Nyt osa jo asetteli esille tavaroitaan. He tiesivät, ettei pyhän kehän sisäpuolelle saanut mennä, ja suosivat sisäänkäynnin lähellä olevaa aluetta pysytellen kuitenkin kaukana papittarien taloista.

Ilmassa väreili kiihtynyt tunnelma ja puheensorina, kun Seft perheineen lähestyi. Kaikista suunnista tuli väkeä. Yksi ryhmä kokoontui joka vuosi neljän päivän kävelymatkan päässä koillisessa sijaitsevaan kukkulakylään ja lähti sitten seuraamaan paljon käytettyä reittiä, jonka sanottiin olevan ikivanha tie. Joukkoon liittyi koko ajan uusia marssijoita, kun he kulkivat kylästä toiseen ja saapuivat viimein Monumentille pitkäksi venyneenä ihmis- ja karjajoukkona.

Cog pysähtyi Ev ja Fee -nimisen pariskunnan viereen, joka teki köynnöskuusamasta köysiä. Kivien kantajat tyhjänsivät korinsa, ja Cog alkoi rakentaa piikivistä pinoja.

Hänen työnsä keskeytti toinen kivenlouhija nimeltä Wun, pieni keltasilmäinen mies. Seft oli tavannut hänet monta kertaa aikaisemminkin. Wun oli seurallinen tyyppi, kaikkien ystävä, ja jutteli mielellään varsinkin toisten kivenlouhijoiden kanssa. Hän tiesi aina, mitä oli tekeillä. Seftin mielestä hän oli utelias.

Wun kätteli Cogia tavalliseen tapaan vasemmalta oikealle. Oikean käden puristus oikeaan käteen oli muodollinen tapa ja ilmaisi kunnioitusta

enemmänkin kuin ystävyyttä. Vasemman käden ote oikeasta oli hiukan tuttavallisempi, ja lämpimin tervehdys tapahtui oikealla kädellä vasenta ja vasemmalla oikeaa puristaen.

Cog oli yhtä vähäpuheinen kuin aina, mutta Wun ei tuntunut huo- maavan sitä. »Olette näköjään täällä kaikki neljä», hän sanoi. »Eikö kukaan vartioi louhostanne?»

Cog katsoi häntä epäluuloisesti. »Se joka yrittää ottaa sen haltuunsa saa kallonsa halki.»

»Hyvä juttu», Wun sanoi teeskennellen arvostavansa Cogin äkäistä luonnetta. Samalla hän katseli tarkkaan osittain valmiiksi lohkottuja piikiviä ja arvioi niiden laatua. »Täällä on muuten kauppias, jolla on suunnaton kokoelma sarvia», hän sanoi. »Valtavan upeita.»

Isokauriin sarvet olivat melkein yhtä kovat kuin kivi, ja niissä oli terävät kärjet. Ne olivat louhijan tärkeimpiä välineitä, ja niitä käytettiin hakkuina. Olf sanoi Camille: »Niitä pitää mennä katsomaan.»

Kaikki kolme katselivat Wunia, eikä kukaan kiinnittänyt huomiota Seftiin, joka näki tilaisuutensa tulleen, livahti vaivihkaa tiehensä ja katosi väkijoukkoon.

Monumentilta vei suora polku läheiseen Joenmutkan kylään. Pal- jon käytetyn reitin kummallakin puolella laidunsi karjaa. Seft ei pitänyt naudoista, koska ei tiennyt, mitä ne häntä katsoessaan ajattelivat.

Muuten hän kyllä kadehti paimenia. He eivät tehneet mitään muuta kuin istuskelivat vahtimassa laumojaan. Heidän ei tarvinnut hakata piikivisuonta koko päivää, rikkoo kovaa kiveä ja kantaa sitä ylös maan pinnalle puunrunkoa pitkin kiipeämällä. Naudat, lampaat ja siat lisään- tyivät vaivattomasti, ja paimenet sen kuin rikastuivat.

Joenmutkaan tultuaan hän katseli taloja, jotka näyttivät kaikki saman- laisilta. Kaikissa oli matalat risu- ja saviseoksesta rakennetut seinät ja turvekatto, joka oli ladottu selkäpuiden varaan. Oviaukon muodostivat kaksi pystytuuta, joihin kamana oli sidottu kiinni. Kesällä kaikki tekivät ruokaa ulkona, mutta talvella talojen keskustulisijassa paloi aina valkea. Liha ripustettiin katon selkäpuihin savustumaan. Puolikkaan oviaukon kokoinen punottu portti päästi kesällä sisään raitista ilmaa, mutta piti poissa kulkukoirat ja öisin ruokaa etsimässä hiiviskelevät pikku otukset. Talvella oviaukko saattoi olla kokonaan suljettu tukevammalla esteellä, joka sopi sen kokoon täsmälleen.

Kylässä ja sen ympäristössä vaelteli paljon sikoja tonkimassa kärsälään esiin kaikkea mahdollista syötävää.

Suunnilleen puolet taloista oli tyhjillään. Ne olivat neljä kertaa vuodessa tulevia vieraita varten. Karjankasvattajat pitivät hyvää huolta vieraistaan, jotka toivat suuria rikkauksia, kun tulivat kauppaamaan tavaroitaan.

Rituaalien ajankohdat olivat syyspäiväntasaus, jota sanottiin puolimatkaksi; keskitalvi, kevään puolimatka eli kevätpäiväntasaus ja kuten nyt, keskikesän juhla, jota oli määrä viettää seuraavana päivänä. Yksi papittarien päätehtävistä oli pitää lukua vuoden päivistä, niin että he voivat ilmoittaa esimerkiksi, että syksyn puolimatkajuhlaa vietettäisiin kuuden päivän kuluttua.

Seft pysäytti karjankasvattajanaisen ja kysyi tietä Neenin kotiin. Useimmat tunsivat Neenin, koska tämän äiti oli tärkeä ihminen, kylän vanhimpia, ja ohjeet saatuaan Seft löysi talon pian. Se oli puhdas, siisti ja tyhjä. Talossa asui neljä ihmistä, jotka olivat kaikki poissa kotoa! Epäilemättä heillä oli paljon työtä seuraavan päivän rituaalimenojen takia.

Kärsimättömänä hän lähti etsimään Neeniä ja vaelteli ympäri kylää etsien katseellaan tytön pyöreitä hymyileviä kasvoja ja tuuheaa tummaa tukkaa. Hän pani merkille, että monet vieraista olivat jo asettuneet vapaisiin taloihin. Heidän joukossaan oli sekä yksinäisiä ihmisiä että perheitä, ja muutamat lapsista tarkastelivat outoa ympäristöä silmät hämmästyksestä suurina.

Seft mietti huolestuneena, kuinka Neen mahtaisi ottaa hänet vastaan. Oli kulunut neljännesvuosi siitä, kun he olivat viettäneet illan juttele-malla keskenään. Neen oli silloin suhtautunut Seftiin lämpimästi, mutta hänen tunteensa olivat saattaneet viilentyä sen jälkeen. Hän oli niin viehättävä ja miellyttävä, että monet muutkin miehet olivat varmasti kiinnostuneita hänestä. Minussa ei ole mitään erityistä, Seft ajatteli. Ja hän oli muutamaa vuotta Neeniä nuorempikin. Se ei ollut tuntunut vaivaavan Neeniä, mutta Seftistä tyttö vaikutti valtavan hienostuneelta.

Seft tuli joen rantaan, missä oli aina kuhinaa, kun väki haki raikasta vettä yläjuoksun puolelta ja peseytyi ja pesi vaatteitaan alajuoksulla. Hän ei nähnyt Neeniä, mutta kohtasi helpotukseksensä tämän sisaren, jonka oli tavannut edellisen kevättriitin aikaan. Neenin sisko oli itsevarma

tyttö, jolla oli paksu kihara tukka ja päättäväinen leuka. Seft arveli häntä kolmetoistakesäiseksi. Seuraavana päivänä tyttö täyttäisi neljätoista. Suuren tasangon asukkaat laskivat ikänsä keskikesän mukaan: kaikki täyttivät vuosia kesäjuhlan päivänä.

Mikä sisaren nimi olikaan? Se palasi mieleen: Joia.

Joia oli kahden ystävänsä kanssa pesemässä kenkiä joessa. Heillä oli samanlaiset kengät kuin kaikilla muillakin, litteät muotoon leikatut nahkappaleet, joihin oli lävistetty reikiä nautan jänteistä tehtyjä nyyrejä varten. Nyörit kiristettiin tiukalle niin, että kengät istuivat jalassa tiiviisti.

Seft meni Neenin sisaren luo ja sanoi: »Muistatko minut? Minä olen Seft.»

»Totta kai muistan.» Joia tervehti Seftiä muodollisesti. »Hymyilköön auringonjumala sinulle.»

»Sinulle myös. Miksi pesette kenkiänne?»

Joia naurahti. »Koska emme halua jalkojemme haisevan.»

Sitä Seft ei ollut koskaan tullut ajatelleeksi. Hän ei koskaan pessyt kenkiään. Mitä jos Neen haistaisi hänen jalkansa? Häntä nolotti, ja hän päätti pestä kenkensä heti kun saisi siihen tilaisuuden.

Joian ystävät kuiskailivat ja kikattivat keskenään, niin kuin tytöt toisinaan selittämättömästi tekivät. Joia vilkaisi heitä, huokaisi ärtyneesti ja sanoi kovalla äänellä: »Oletan, että etsit sisartani.»

»Tietenkin.»

Ystävien ilmeet sanoivat: sitä varten hän siis tuli tänne.

Seft jatkoi: »Talonne on tyhjä. Tiedätkö, missä Neen on?»

»Hän on auttamassa juhla valmisteluissa. Näytänkö tien?»

Seft ajatteli, että oli ystävällistä jättää tovereiden seura ja lähteä autamaan häntä. »Se olisi mukavaa, kiitos.»

Joia hyvästeli ystävänsä iloisesti mären kengät kädessä. »Juhla valmisteluja hoitavat Chack, Melly ja heidän sukulaisensa: pojat, tyttäret, serkut ja ties ketkä muut», hän sanoi rupattellevaan sävyyn. »Suku on suuri, ja se on hyvä, sillä juhlista tulee isot. Kylän keskellä on avoin tila, ja siellä tehdään kaikki valmistelut.»

Heidän kävellessään siinä rinta rinnan Seftin mieleen juolahti, että Joia saattaisi pystyä kertomaan, mitä Neen tunsi häntä kohtaan, ja hän sanoi: »Saanko kysyä sinulta jotakin?»

»Totta kai.»

Seft pysähtyi, ja Joia teki samoin. Seft kysyi hiljaisella äänellä: »Luoletko Neenin pitävän minusta? Sano suoraan.»

Joialla oli ihastuttavat vihreänruskeat silmät, jotka nyt katsoivat Seftiin avoimesti. »Kyllä hän taitaa pitää, mutta en osaa sanoa, kuinka paljon.»

Vastaus ei ollut tyydyttävä. »No, puhuuko hän koskaan minusta?»

Joia nyökkäsi mietteläästi. »Kyllä hän on maininnut sinut useammin kuin kerran.»

Seft ajatteli turhautuneena, että Joia varoi paljastamasta liikaa. Siitä huolimatta hän jatkoi painostamista: »Haluan tosissani oppia tuntemaan hänet paremmin. Minusta hän on... En tiedä, kuinka kuvailisin häntä. Hurmaava.»

»Sinun pitäisi sanoa se hänelle eikä minulle.» Joia hymyili pehmentäkseen moitteen vaikutusta.

Seft yritti edelleen sinnikkäästi: »Mutta ilahtuuko Neen kuullessaan sen?»

»Luulen, että hän ilahtuu nähdessään sinut, mutta sen enempää en voi luvata. Hän saa puhua omasta puolestaan.»

Seft oli kaksi kesää Joiaa vanhempi, mutta ei saanut tyttöä taivuteluksi uskoutumaan. Vahva luonne, Seft totesi ja sanoi avuttomasti: »En vain tiedä, ovatko Neenin tunteet samanlaiset kuin minun.»

»Kysy häneltä, niin saat tietää», Joia sanoi, ja Seft erotti hänen äänensänsä kärsimättömyyttä. »Mitä menetettävää sinulla on?»

»Vielä yksi kysymys», Seft sanoi. »Pitääkö hän jostakusta toisesta?»

»No jaa...»

»Siis pitää.»

»Ainakin se mies pitää hänestä, mutta sitä en osaa sanoa, pitääkö Neen miehestä.» Joia nuuhkaisi ilmaa. »Haista.»

»Paistavat lihaa.» Vesi kihosi kielelle.

»Seuraa hajua, niin löydät Neenin.»

»Kiitos ystävällisistä neuvoistasi.»

»Onnea matkaan.» Joia kääntyi menemään takaisin.

Seft jatkoi matkaa. Sisäruukset olivat erilaiset, hän ajatteli. Joia oli reipas ja komenteleva; Neen oli viisas ja ystävällinen. Molemmat olivat viehättäviä, mutta Neeniä hän rakasti.

Paistuvan lihan tuoksu voimistui, ja Seft tuli aukiolle, jolla oli useita sonneja paistumassa vartaisa. Juhla oli vasta seuraavana iltana, mutta niin suuren lihamäärän kypsyttäminen kesti luultavasti kauan. Pienemmät eläimet kuten lampaat ja siat paistettaisiin varmaankin seuraavana päivänä.

Aukiolla liuskeli parikymmentä miestä, naista ja lasta, jotka valvoivat nuotioita ja kääntelivät vartaita. Jonkin ajan kuluttua Seft näki Neenin istumassa jalat ristissä maassa kumartuneena jonkin työn puoleen.

Neen näytti erilaiselta kuin Seft muisti, vieläkin ihastuttavammalta. Tyttö oli päivettynyt kesän auringonpaisteessa, ja tummassa tukassa oli nyt vaaleampia raitoja. Hän rypisti otsaansa keskittyessään työhön, ja hänen otsanrypistyksensä oli mahdottoman hurmaava.

Neen käytti piikivikaavinta nahan sisäpinnan puhdistamiseen. Epäilemättä nahka oli jonkin niistä eläimistä, jotka parhaillaan paistuivat vartaassa. Seft muisti, että Neenin äiti oli nahan parkitsija. Tytön kiinteä keskittyminen oli kiehtovaa, ja Seft liikuttui melkein kyyneliin asti.

Kaikesta huolimatta hän aikoi keskeyttää työn.

Hän ylitti aukion, ja jännitys kasvoi askel askeleelta. Miksi olen huolissani? hän kysyi itseltään. Minun pitäisi olla onnellinen. Ja olenkin onnellinen. Mutta samalla kauhuissani.

Hän pysähtyi hymyillen tytön eteen. Kesti hetken ennen kuin Neen irrotti katseensa nahasta. Kun hän kohotti päätään ja näki Seftin, hänen kasvoilleen levisi niin ihana hymy, että Seftin sydän oli vähällä pysähtyä.

Vähän ajan kuluttua Neen sanoi: »Se olet sinä.»

»Niin», Seft sanoi onnellisena. »Minä.»

Neen laski kaapimen ja nahan käsistään ja nousi. »Teen tämän loppuun myöhemmin», hän sanoi, tarttui Seftin käsivarteen ja potkaisi sian pois tieltä. Sitten hän sanoi: »Mennään vähän hiljaisempaan paikkaan.»

He kävelivät länteen, pois päin joesta. Maasto vietti ylöspäin niin kuin tavallisesti jokien lähistöllä. Seftin teki mieli puhua, mutta hän ei tiennyt, miten aloittaisi. Mietittyään vähän aikaa hän sanoi: »Minusta on kovin hauskaa nähdä sinut taas.»

Neen hymyili. »Minusta tuntuu samalta.»

Hyvä alku, Seft ajatteli.

He tulivat mahtavan luonnon luoman muodostelman luo, joka koostui samankeskisistä puunrunkokehistä. Paikka oli ilmiselvästi pyhä. He kiersivät kehän. »Ihmiset tulevat tänne hiljaisuuteen mietiskelemään»,

Neen sanoi. »Tai juttelemaan, niin kuin me. Ja vanhimmat kokoontuvat täällä.»

»Muistaakseni sanoit äitisi olevan yksi vanhimmista.»

»Niin sanoin. Äiti on todella hyvä väittelemään, saa ihmiset rauhoittumaan ja ajattelemaan järkevästi.»

»Minunkin äitini oli sellainen. Sai toisinaan isänikin toimimaan järkevästi.»

»Kerroit, että äitisi kuoli kun olit kymmenen kesän ikäinen.»

»Niin. Hän tuli tiineeksi myöhäisellä iällä, ja sekä hän että lapsi kuolivat.»

»Sinulla on varmaan ikävä häntä.»

»En osaa sanoakaan, kuinka ikävä. Ennen äidin kuolemaa isä ei ollut missään tekemisissä kolmen poikansa kanssa. Ehkä häntä pelotti ottaa vauva syliin tai jotain. Hän ei ikinä koskenut meihin, ei edes puhunut meille. Kun äiti sitten kuoli, isä joutui odottamatta huolehtimaan meistä. Luulen, että hän inhosi lastenhoitoa ja meitä myös, koska pakotimme hänet siihen.»

Neen sanoi hiljaa: »Kauheaa.»

»Ei hän vieläkään koske meihin – muuten kuin rangaistakseen.»

»Lyökö hän sinua?»

»Lyö. Ja veljiäni myös.»

»Eikö äidilläsi ollut sukulaisia, jotka olisivat voineet suojella teitä?»

Seft tiesi, että se juuri oli ollut ongelmana. Naisen vanhempien, sisarusten ja serkkujen odotettiin huolehtivan lapsista, jos hän kuoli. »Ei», Seft sanoi. »Äidilläni ei ollut sukulaisia.»

»Miksi et vain lähde pois isäsi luota?»

»Kyllä minä pian lähdenkin, mutta minun on ensin selvitettävä, kuinka ansaitseen elatukseni yksin. Kuopan kaivaminen kestää kauan, ja nääntyisin nälkään ennen kuin saisin piikiveä myytäväksi.»

»Miksi et vain kerää piikiviä joista ja pelloilta?»

»Maan päällä olevat kivet ovat erilaisia. Niissä on näkymättömiä vikoja, jotka aiheuttavat sen, että ne menevät usein rikki joko muotoiltaessa tai työkaluina käytettäessä. Me louhimme syvältä, eikä syvältä otettu kivi mene rikki. Siitä voi tehdä isoja kirveenteriä, joita tarvitaan puiden kaatamiseen.»

»Miten piikiveä louhitaan? Siis kaivetaan kuoppa, niinkö?»

Seft istuutui, ja Neen seurasi esimerkkiä. Seft taputti vieressään kasvavaa heinikkoa. »Täällä irtomaa ei ulotu kovin syvälle. Kun kaivamme, tavoitamme pian valkoisen, liiduksi sanotun kerroksen. Louhimme sen pois isokauriin sarvista tehdyillä hakuilla.»

»Kuulostaa kovalta työltä.»

»Kaikki, mikä liittyy piikiveen, on kovaa. Hieromme kämmeniin savea, ettei niihin tulisi rakkoja. Sitten kaivaudumme liitukiven läpi – siihen voi mennä viikkokausia – ja joskus tavoitamme lopulta piikivisuonen.»

»Mutta ette aina, vai?»

»Emme aina.»

»Sittenhän olette tehneet turhaa työtä.»

»Ja sitten pitää aloittaa alusta jossain muualla ja kaivaa uusi louhintakuoppa.»

»En ole koskaan edes ajatellut, miten piikiveä kaivetaan.»

Seft olisi voinut kertoa työstään enemmänkin, mutta ei halunnut puhua louhimisesta, vaan sanoi: »Millainen sinun isäsi oli?» Neen oli kertonut aikaisemmin, että hänen isänsä oli kuollut.

»Isä oli ihana – komea ja ystävällinen ja älykäs. Hän ei kuitenkaan ollut varovainen ja jäi vauhkoontuneen naudan jalkoihin.»

»Ovatko naudat vaarallisia?» Seft ei kertonut Neenille, että pelkäsi niitä.

»Kyllä ne saattavat olla vaarallisia, varsinkin jos lehmillä on vasikoita. Niiden kanssa on parasta olla varovainen. Minun isäukkonni ei vain ollut luonteeltaan varovainen.»

Seft ei tiennyt, mitä sanoisi.

Neen sanoi: »Olin ihan murtunut. Itkin viikon.»

Seft yritti: »Surullista.»

Neen nyökkäsi, ja Seftistä tuntui, että hän oli valinnut sanansa oikein.

»Olen vieläkin surullinen sen takia», Neen sanoi. »Vaikka siitä on jo monta vuotta.»

»Entä muut perheenjäsenet?»

»Sinun pitää tavata heidät», Neen sanoi. »Haluaisitko tulla meille kotiin minun kanssani?»

»Mielelläni.»

He lähtivät pyhästä paikasta ja kulkivat kylän läpi. Seft oli ottanut kutsun vastaan innokkaasti, koska se oli merkki siitä, että Neen tosiaan

piti hänestä, mutta hän oli huolissaan siitä, tekisikö perheeseen hyvän vaikutuksen. Neenin sukulaiset olivat hienostuneita kyläläisiä – pesivät kenkänsäkin. Seft puolestaan oli elänyt karua elämää, eikä hänellä ollut kovinkaan paljon yhteyksiä muihin ihmisiin. Perhe ei ollut koskaan viipynyt missään kauan. Talo rakennettiin kulloisenkin louhoksen lähelle ja hylättiin, kun he siirtyivät seuraavaan paikkaan. Nyt olisi puhuttava Neenin äidin kanssa, joka oli selvästikin arvohenkilö ja arvioisi Seftiä lastenlastensa isäehdokkaana. Mitä hän voisi Neenin äidille sanoa?

Neenin perheen kodin ulkopuolella tuoksui nuotion hiilloksella kyyhöttävä pata naudanlihalla ja yrteiltä. Pataa hämmentävä nainen oli Neenin vanhempi kaksoiskappale: silmien ympärillä oli uurteita ja mustassa tukassa hopeanhoitoisia suortuvia. Nainen soi Seftille tervetuliaishymyn, joka oli aivan samanlainen kuin Neenin; ryppyjä vain oli enemmän.

Neen sanoi: »Äiti, tämä on ystäväni Seft. Hän on piikivenlouhija.»

Seft sanoi: »Hymyilköön auringonjumala sinulle.»

»Samoin sinulle», nainen sanoi. »Minun nimeni on Ani.»

Neen sanoi: »Ja tässä on pikkuveljeni Han.»

Seft näki vaaleatukkaisen kahdeksan- tai yhdeksänkesäisen pojan istumassa maassa nukkuvan koiranpennun vieressä. »Hymyilköön sinulle myös», Seft sanoi käyttäen tervehdyksen lyhyempää muotoa.

»Samoin sinulle», Han sanoi kohteliaasti.

Vielä oli kaksi muuta lasta. Hanin vieressä istui pieni tyttö, joka silitti koiranpentua. Neen sanoi: »Ja tässä on Hanin ystävä Pia.»

Seft ei tiennyt, mitä sanoisi pikkutyttöle, mutta hänen miettiessään sitä tyttö puhutteli häntä ja osoitti olevansa ikävuosiaan taitavampi seurustelemaan vieraiden kanssa. »Minun perheeni viljelee maata», tyttö sanoi. »Asun Peltokylässä. Olen tullut tänne rituaalia varten.» Hän piti tauon ja sanoi sitten luottamuksellisesti: »Isäukko ei anna minun leikkiä karjankasvattajien lasten kanssa, mutta hän ei ole täällä tänään.» Tyttö oli leikkitoveriaan Hania pienempi, mutta itsevarmuus sai hänet vaikuttamaan vanhemmalta. Hän lisäsi: »Minä hoidan serkkuani Stamia. Stam on melkein neljä.»

Stam murjotti eikä sanonut mitään.

Ani kysyi kiinnostuneena: »Sanohan, Pia, miksi isäukkosi ei tullut rituaalijuhlaan tänä vuonna. Tavallisestihan hän on mukana.»

»Hänen piti jäädä. Kaikkien miesten piti.»

Ani sanoi mietteläästi: »Mitähän varten?»

Anin mielestä uutisessa oli selvästi jokin lisämerkitys, joka jäi Seftiltä huomaamatta.

Seftin ajatuskulun keskeytti Han, joka katsoi häntä kunnioittavan uteliaasti ja kysyi: »Voiko kenestä vain tulla piikivenlouhija?»

»Ei oikeastaan», Seft sanoi. »Tavallisesti louhintaa harjoittavat perhekunnat. Vanhemmat opettavat nuoria. Siinä on paljon oppimista.»

Han näytti pettyneeltä. »Sittenhän minusta on pakko tulla karjan-kasvattaja.»

Näytti siltä, ettei Han ollut kovin innostunut siitä. Seft arvasi, että poika halusi pois kotipaikastaan näkemään muutakin maailmaa. Luultavasti halu menisi ohi.

Seft kysyi: »Mikä sinun koirasi nimi on?»

»Se on tyttökoira, mutta ei sillä vielä ole nimeä.»

Pia sanoi: »Minusta sen nimi pitäisi olla Soma.»

»Hyvä nimi», Seft totesi.

Koiranpentu ei herännyt, mutta pieraisi kovaa. Han nauraa hohotti, ja Pia kikatti.

»Se ei pidä Soma-nimestä», Ani sanoi hymyillen. »Käy istumaan, Seft. Tee olosi mukavaksi.»

Seft ja Neen asettuivat istumaan maahan. Seftin mielestä kaikki sujui oikein hyvin. Hän oli jutellut Neenin äidin ja pikkoveljen kanssa eikä ollut vielä nolannut itseään. Hänestä tuntui, että Neenin perheenjäsenet pitivät hänestä. Hänkin piti heistä.

Neenin pikkusisko Joia tuli sisään kengät kädessä. »Löysit sitten Neenin», hän sanoi Seftille ja pani kenkensä tulisijan lähelle kuivumaan.

»Niin – kiitos avusta.»

»Onko louhiminen sinusta mukavaa työtä?»

Kysymys oli suora, ja Seft päätti antaa suoran vastauksen. »Ei ole. Enkä tee mielelläni töitä isälleni. Aion lähteä pois heti kun keksin, miten ansaitsen elantoni yksin.»

Ani sanoi: »Sepä kiinnostavaa, Seft. Mitä voisit tehdä louhimisen sijasta?»

»Siinä ongelma piileeikin – en tiedä. Olen hyvä käsittelemään puuta, joten voisin tehdä lapioita, vasaroita tai jousia. Luuletko, että niitä voisi vaihtaa ruokaan?»

VUOSI 2500 EAA.
IHMISKUNTAA ODOTTAA
MAHTAVA VOIMAINPONNISTUS
KIVIKAUTISESSA BRITANNIASSA.

Suurella tasangolla vaeltaa kesähelteessä nuori pii-
kivenlouhija Seft, joka toivoo pääsevänsä todistamaan
uuden vuoden alkua juhlistavia rituaaleja. Seft tahtoo
jättää taakseen kovasydämissen isänsä ja häijyt veljensä
– sekä voittaa puolelleen karjankasvattajien yhteisössä
elävän Neen-tytön sydämen.

Neenin sisko Joia on papitar, joka on lapsesta pitäen
seurannut haltioituneena keskikesän seremoniaa.
Nyt hän on alkanut haaveilla uudesta, ihmeellisestä
monumentista, joka koottaisiin maailman suurimmista
kivistä. Seft innostuu papittaren visiosta, joka vaatii
tasangon heimoilta valtavia yhteisiä ponnisteluja.

Karjankasvattajien, viljelijöiden ja metsäläisten
välillä kyttee kuitenkin myös väkivallan kipinä.

